

MAGYAR HUSZÁROK A VILÁG- HÁBORÚBAN.

(Második közlemény, 4 vázlattal.)¹

Łowasroham Synowuczko-Wyżne mellett.

Az 1914 november 11-i „Höfer“ ezt jelentette:

„A Stryj völgyében egy ellenséges csoport páncélvonataink és meglepően fellépő lovasságunk elöl nagy veszteségekkel elmenekült.“

Ez az esemény a következőkép történt:

A Hoffmann- (Péter) hadtest, sikeres stryji előretörése után, az általános helyzet miatt kénytelen volt túlnyomó orosz erők elöl Swiatoslawig visszavonulni. Visszavonulását a Farkas-féle lovaskülönítmény és két páncélvonat fedezte. Ezek a Stryj hídjait elrombolván, még napokig tartották magukat Skole és Synowuczko-Wyżne között. Előretöréseikkel, nyugtalanításaikkal folyton zavarták a hidakat javító muszkákat, akiknek munkája csak nagyon lassan haladt előre. November 10-ig mindössze két zászlóalj tudott egyenkint átkelni. Ez a két zászlóalj Synowuczko-Wyżnet megszállotta és előtöréseivel közvetlen a helység szegélye alatt húzódó, még a megelőző harcok óta fennálló lövészárkokig jutott.

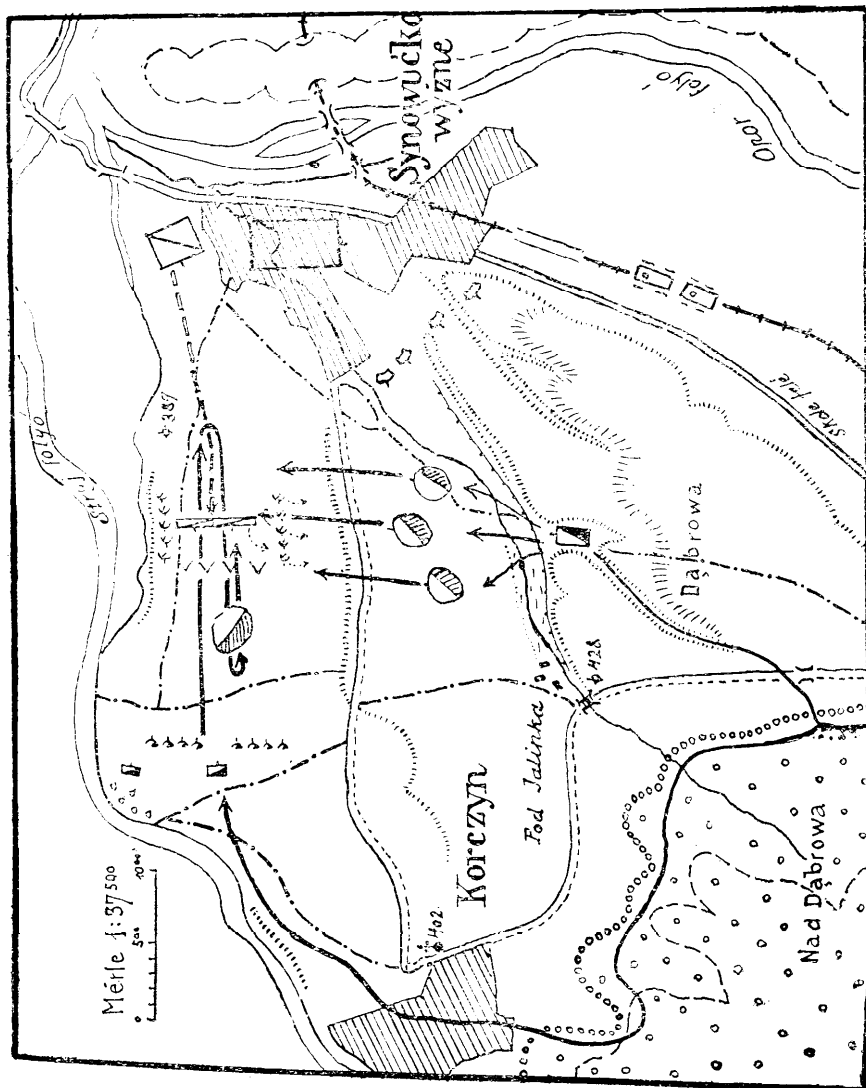
A gyalogságon kívül, valamely gázlón Synowuczko-Wyżne és Korczyn között, 4 sotnya kozák is átkelt lassan, egyenkint előre gyülekezve és a gyalogság védelme alatt az előbbi község északi szegélyén tábort ütött.

Farkas százados november 10-én elhatározta, hogy a kozákokat megtámadja és ehhez a következő tervet gondolta ki:

Egy század az erdők védelme alatt Korczynba menetel és onnan a kozákok felé előnyomul; igyekszik őket táborukból kicsalni és Korczyn irányába vonni. Ezalatt a többi három század a Dąbrowán végighúzódnó vízmosásban eltolódik annak

¹ Az első közlemény a múlt évi III. IV. füzetben jelent meg.

északi kijáratához és ott bevárja a történelődöket. A páncélvonatokat utasította, hogy szokás szerint előre-hátra mozog-

janak, nyugtalanítsák az ellenséget; ha előretörését észreveszik, azt lehetőség szerint támogassák.

A Korezynból az út és a Stryj között előnyomuló század két szakaszát laza vonalban maga elé toltta, ezt a vonalat a másik két szakasz megosztva zárkózottan követte. A század már jól előrehaladt, amidőn a kozákok megpillantották és táborukat felriasztották. Gyorsan harcalakzatba alakulva, meg is indultak ellene. Elöl egy század látát alkotott, még pedig szakaszpiramisokkal. Ezt két század követte fejlődött vonalban. Mindkét oldalukat füzeralakzatban mozgó szakaszokkal biztosították.

Mielőtt a kozákok ellenfelüket elérték volna, ez ügyesen megfordult és Korezyn felé elvágatott. Erre a kozákok üldözőbe vették. Amint az üldöző lovascsoport a vízmosás torkolatánál lesben álló három századdal egy magasságba ért, ezek előretörnek és századonként egy-egy gomolyagot alkotva, villámgyorsan az ellenség oldalába iramodnak.

A kozákok, első meglepetésükből felocsudva, megkísérlik ugyan, hogy az új ellenség felé forduljanak, de laza vonalaik a rövid távolság és a kanyarodó mozdulat miatt nem tudnak kellő lendületet nyerni. A huszárok viszont az 1500 lépésnyi vágta alatt kifejleszthetik lököerejüket és sűrű gomolyagjaikkal szétzúzzák ellenfelük megbomlott és meglepett sorait. Elkéseredett kézitusa keletkezik, mely az időközben ismét előnyomuló és gomolyagba tömörült korezyni század lökésével, folyton kavarogva, Synowuczko felé vesz irányt. Eleinte egyes kozákok, majd kisebb osztagok kiválnak a kézitusa forgatagából, végre az egész ellenséges lovasság a falu felé menekül. A huszárok mindenütt nyomukban, hajszolják, aprítják őket.

Az orosz gyalogság, látva a kozákok vad menekülését, szintén elhagyja a helyét és a falu házai közé menekül. Ekkor a két páncélvonat is előregördül és géppuskáival halált hozva, növeli a fejtelenséget. Gyalogság, lovasság összekeveredve fut a félig kész híd felé, melyről egymást letaszítva, még sokan lelik halálukat a Stryj hullámaiban.

Dél előtt 11 órakor a faluban nincs ellenség többé.

Farkas százados ezután összegyűjti századaikat és visszatér a vízmosás torkolatához, majd a Dąbrowa északi szegélyén előőrsöket állít fel és a jól végzett munka után elindul Demnia dl.-nál levő táborába.

A Hanvay-különítmény Gniewczynánál.

1914 október hó 10-ére a 10. lovas hadosztály parancsnoksága a következő parancsot adja:

„Egy vegyes felderítő különítmény (a 9. huszárezred 80 lovasa, 1 géppuskás szakasz és a 4. lovastüzérsztály 1 lövegszakasza) Hanvay László főhadnagy parancsnoksága alatt, del. 4 órakor közvetlen nyugatra Debinától keljen át a Sawa hídján és nyomuljon előre a karban nem tartott kocsiúton Bialobrzegi-Gniewczynán át egyelőre Gorziceig és derítse fel a Wistok és a vasútvonal közötti tért a Sanig.“

A különítmény egy hírszerző járórt küld előre Szilágyi hadnagy vezetésével és a menetet a jelzett időben, biztosítva, megkezdi. Az utak a tartós esőzés következtében feneketlenek, a hidak hiányzanak, minélfogva a tűzéség csak nehezen jut előre és a különítmény menetét erősen lassítja.

Swietoniowa magasságában a különítmény eléri és elhagyja az 1. Landwehr-gyalogezred egyes részeit, melyek széles harcalakzatban kelet felé előnyomulnak. Hanvay főhadnagy a csak lassan haladó lövegszakaszt 4 lovassal a gyalogságnál visszahagyja és kevéssel utóbb megelőzi ugyancsak az 1. Landwehr-gyalogezred egy előretolt szakaszát is.

A menetvonalról északra a Wislok ligeteiben puskaropogás, Przeworsk irányából, a menetvonalról délre, ágyúdörgés is hallható.

A különítmény del. 11 órakor a Gniewczyna-Lancucka nyugati szélén levő majorhoz (M. H.) érkezik. A Mleczkán átvezető híd leégett, a gázló a magas vízállás következtében csak nehezen járható. Az oroszok a falutól keletre beásott állásokban, a járőreik meg a faluban voltak.

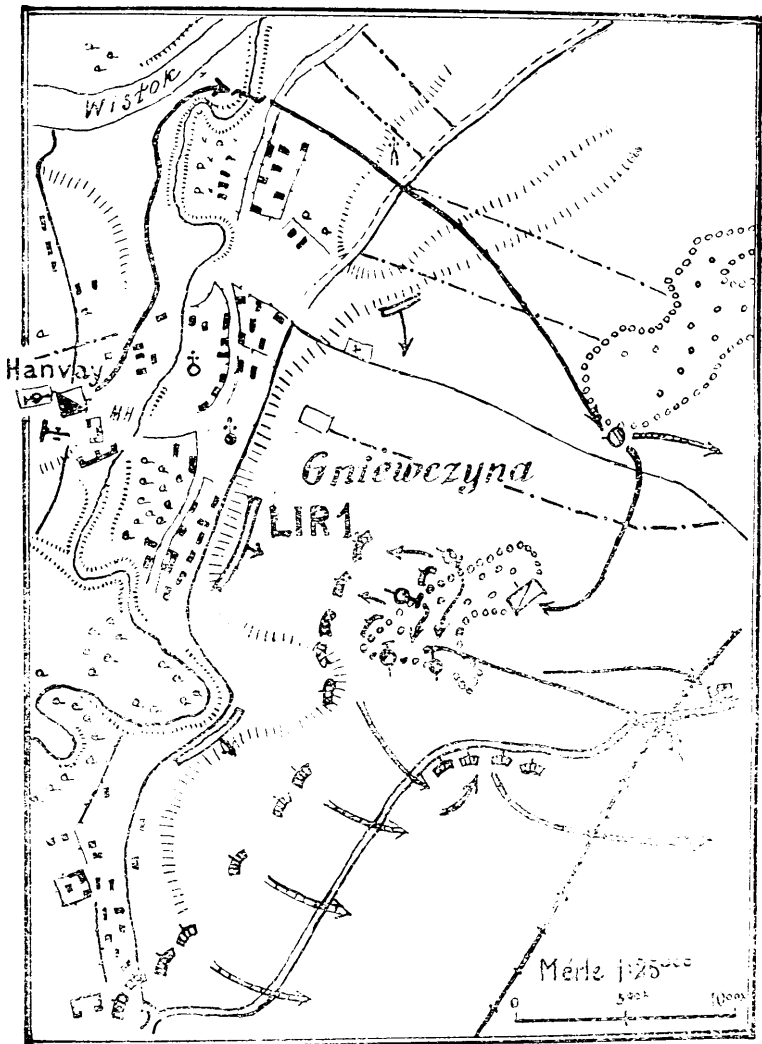
A különítmény parancsnoka a falu lakosságától megtudja, hogy az északi falurészben még egy átjáró vezet a Mleczkán át. Ezt azonnal szemrevételei és biztosítja. A különítményt báró Bees főhadnagy parancsnoksága alatt fedve a falu északi részében hagyja, maga pedig egy járórral átkel a Mleczkán átvezető bürün, egy terephullámtól fedetten a 193 Δ -tól délnyugatra levő erdőcsúcsához vágtat, ahol egy ellenséges dragonyos járórt szétugraszt.

Itt a következő harchelyzet tárul eléje:

A falutól délre teljesen kifejlett harc, Przeworsknál heves kölcsönös ágyútűz, a falutól keletre beásott ellenség várja a támadást, járőrei még a faluban láthatók.

Hanvay főhadnagy a látottak alapján arra az elhatározásra jut, hogy az ellenség beásott jobb szárnyát megkerüli és a hátában levő erdőparcellából tűzzel rajtaüt, azt megrendíti és lehetőleg visszavonulásra bírja. Ezt a merész elhatározást annál inkább kell méltányolni, mert Hanvay főhadnagy teljes tudatában volt annak, hogy ha vállalkozása

nem sikerül, visszavonulása a csak egyenkint járható bürün, az ellenség behatása alatt, a lehetetlenséggel lesz határos.

2. vázlat.

Visszatérve különítményéhez, a gyalogságnál visszamaradt lövegszakasznak azt a parancsot küldi, hogy a major-

nál vegyen. fel küzdő állást és löje a mutatkozó célokat. Azután különítményét egyesével átvezeti a büriün, gyülekezeti és zárkózottan, az előbb említett terephullámtól fedetten, az erdőcsúcshoz, onnan pedig a délre fekvő erdőparcellához vezeti. Itt a géppuskák lemálháznak, a különítmény tűzharc-hoz lóról száll. A huszárok gyorsan elérik az erdőcske nyugati szegélyét és a már figyelmessé vált oroszokat heves tűzzel árasztják el. A visszavonulási vonaluktól megfosztott oroszok kétségbeesetten és szívósan védekeznek, de ellenállásuk a bekövetkező súlyos veszteségek folytán mindinkább csökken, amidőn az 1. Landwehr-gyalogezred előllevő osztagai, támogatva a huszárok lekötő tűzétől, a helyeségből előtörnek.

Ezekkel egyidejűleg a huszárok is az oroszokra vetik magukat és elfogják a még mindig védekező ellenség maradványait.

Az orosz arcvonal egész északi része 2—3000 lépésnyi szélességben meginog és menekül. A demoralizáció átterjed a déli arcvonalrészre is és ezzel előkészíti az eredményt, mely Przeworsk bevételével éri el tetőpontját.

Hanvay főhadnagy azután géppuskáit az erdőcske déli szegélyére tolja, hogy a visszavonuló oroszokat még jobban megrendítse. A géppuskák meglepetésszerűen árasztják el hatásos tűzzel a menekülő oroszokat, akik között még zárt oszlopok is vannak. Az ellenség rövid időre még arcvonalat alakít, hogy azután tovább fusson.

Az eredmény fokozására az egyik géppuskát felmálházatja és egy szakasz fedezete alatt, a másik géppuska tűzének támogatásával, vágóban a vasút és műút keresztezéséhez küldi, hogy az ellenséget minél tovább üldözhesse.

Rajroham Smidynnél orosz gyalogságra.

1915 augusztus közepén a 11. honvéd lovas hadosztály a cholm—koweli vasút mentén nyomult előre és Dorohusknál kelt át a Bug-folyón. Tőle jobbra a 4. lovas hadosztály menetelt, közvetlen balra pedig nem volt saját csapat. Az oroszok terepszakaszról terepszakaszra vonultak vissza Kowel irányában. Podgorodnonál a 11. honvéd lovas hadosztály az ellenséget megerősített állásaiból kiüzte és előnyomulását a vasút mentén húzódnó műúton, Kowel felé, folytatta. Bal oldala biztosítására két különítményt küldött ki. Ezek közül az egyik Juhász Antal főhadnagy parancsnoksága alatt a 3. honvéd-huszárezred 4. százada volt.

A század a podgorodnoi harcok után augusztus 23-án délelőtt 6 órakor azt a parancsot kapta, hogy délelőtt 8 órakor induljon Poczapyn—Zaczernecezen—Smidynen és Szajnon át a kowel—brestlitowski vasúti vonalig.

A század a parancs vétele után vezetéklovait előrevonta a saját menetvonalán és attól jobbra és balra 2000 lépésre egy-egy járórt előretolt és 8 órakor elindult.

A bal járór Wygnankából tüzet kapott. Erre Juhász főhadnagy a század 1. szakaszát a járór támogatására Wignankára küldte. Ez a szakasz rövid tűzharccal az ellenséget elűzte és a századhoz bevonult.

Ezután a század az előnyomulást folytatta. A Poczapy és Zaczernece közötti erdőben két lemaradt orosz elfogott, de ezek semmi fontosabb hírt nem adtak. Zaczernecezt zavartalanul elérte és annak keleti szegélyéről egy erős ellenséges járórt látott északi irányban visszavonulni.

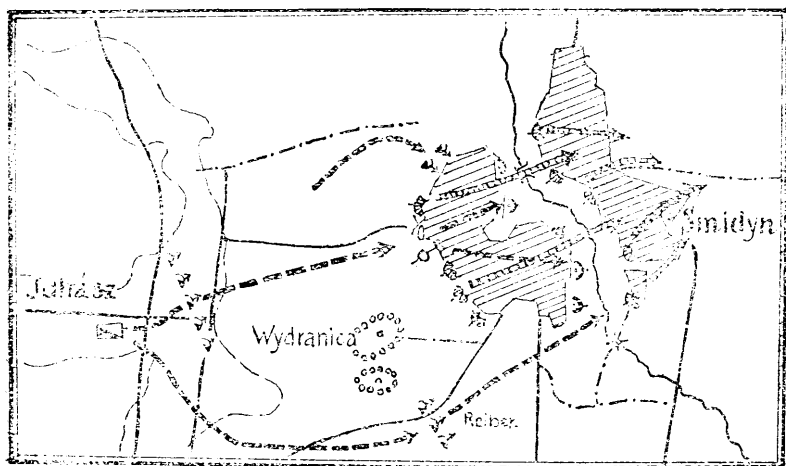
Zaczernecezen a század etetett, azután elindult Smidyn felé. A Zaczerneceztől 1½ km-re levő útkeresztezésnél járőröktől azt a jelentést kapja, hogy Smidynt az ellenség megszállta és hogy nem tudnak előre jutni, mert a mocsaras réten végigfolyó patakon híd hiányában sehol se tudnak átkelni.

Ekkor az egyik szakaszparancsnok, Reiber Ervin hadnagy, önként jelentkezett, hogy 12 lovassal áttör a falun. Juhász főhadnagy csak hosszabb kérés után egyezett bele, de egyúttal elhatározta, hogy az egész századdal támad. Reibernek azt parancsolta, hogy kerülje meg délről a Smidyntől délnyugatra fekvő Widranica erdőparcellát és onnan iparkodjék bejutni a falu nyugati szegélyén át a délkeleti hídhoz. Juhász főhadnagy a század zömével ugyanakkor rohamra indul a falu nyugati része felé.

Reiber járórrel elindult, hogy a kiinduló helyzetbe jusson, Juhász főhadnagy pedig századát a domb mögött rajba fejlődttette és annak közepét vezetve, a falutól nyugatra levő szélmalomra vesz irányt. Amint a domb élén áthalad, látja, hogy Reiber a jelzett erdőparcella mögött felbukkan és rohamra indul. Reibert a faluból erős puska- és géppuskatűz fogadta, de ő rendületlenül folytatta útját.

Juhász ezt látva, azonnal vágta meg át, mire a falu egész szélességéből erős puskatűz és a szélmalomból géppuskatűz kap. A körülbelül 2800—3000 lépésnyi téren igen gyorsan halad át, már 300 lépésről „Rajta-rajtát“ vezényel és a falu nyugati szegélyébe betör. Közben bal szárnyszakaszának elrendeli, hogy kanyarodjék ki és északnyugatról hatoljon a faluba.

A falu nyugati részének szétszórt házai között erős kézitusa keletkezik, az oroszok közül tizenegyet lekaszabolnak, tizennyolcat foglyul ejtenek, a többi eldobja fegyvereit és futva menekül. A huszárok üldözik az ellenséget, de midőn a két falurész közötti rétre érnek, a patak túlsó oldalán beásott gyalogsági állásokból igen erős tüzet kapnak és ennél fogva lóháton az üldözést nem folytathatják. Juhász főhadnagy századját visszarendeli a faluba és annak keleti szegélyén tűzharchoz fejlődik.

Mérete 1:75 000

3. vázlat.

Reiber, ki járórével kissé távolabb volt, ezt a rendelkezést nem hallotta meg és jobban előretört a patak felé a réten. Ő és két huszár megsebesül, Páll János tizedes elesik az állások előtt, öt lovat kilőnek alóluk. A szintén sebesült Turó Vince huszár előrekúszik a földön elterült Reiber hadnagyhoz és az ellenség közvetlen közeléből hátravonszolja a házak mögé és ezzel megmenti az elfogatástól. A járőr csak ezek után húzódik vissza a század vonalába.

A század igen élénken tüzel, a lőtartók háromnegyedrészét a századparancsnok a patkolómester vezetésével és a tartaléklőszerrel a rajvonal megerősítésére előrevonja. Körülbelül ötnegyedórai erős harc után az ellenség ellenállása gyengül, egyes osztagai elhagyják az állást, egy további óra

mulva pedig teljesen beszünteti a tüzelést. Eközben teljesen beesteledett.

A korahajnali órákban újból előnyomulva, a századparancsnok megállapítja, hogy a zászlóalj erejű ellenség az éj folyamán a támadás hatása alatt visszavonult és 43 sebesültet vitt magával. A faluban három szekérre való fegyvert és szereléket szedett össze a század.

A század veszteségei:

halottakban: 1 altiszt,

sebesültekben: 1 tiszt, két ember,

lovakban: 5 db.

Ütközet Grydkinél 1915 augusztus 24-én.

A 11. honvéd lovas hadosztály augusztus 23-áról 24-ére Tupalyban hált. Augusztus 24-én az eddig általánosságban északkelet és kelet felé irányított üldözést északi irányban kellett folytatnia.

A felderítő járőrök azt jelentették, hogy nagyobb orosz erők észak felé a brestlitovski úton elvonulóban vannak.

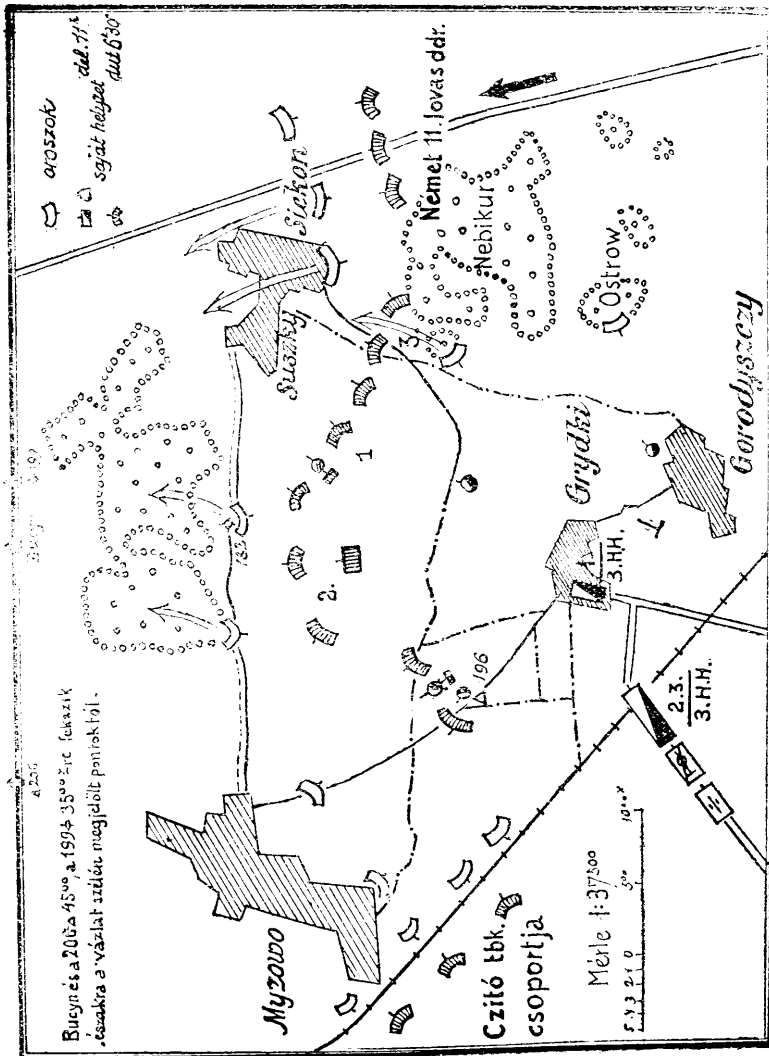
A 11. honvéd lovas hadosztály augusztus 24-én több oszlopban nyomult előre, tőle jobbra a német 5. lovas hadosztály menetelt. Délelőtt 10 órakor a 3. honvédhuszárezred azt a parancsot kapta, hogy vegyen irányt Grydki és Siekon felé. A hadosztályparancsnokság két löveget osztott be hozzá erősítésül.

Az ezred 11 óra után érkezett Grydkibe és saját járőreitől megtudta, hogy az ellenség a Myzowo melletti vasútvonalat, továbbá Siekót és Suszkyt, nagyobb erőkkel megszállotta, míg a Myzowo és Suszky közötti területen és az utóbbi helységtől délre elterülő Nebillus és Ostrow erdőkben, látszólag csak gyengébb erők állnak.

Erre az ezred lóról szállt és megszállotta a 196[△]-t, valamint a Grydkitől északra húzódó homokbuckákat. Majd átkaroló támadással kiszorította az említett erdőkben lévő ellenséget és megállapította, hogy egy a kowel—siekoni úton előnyomuló német lovas dandár az utóbbi helységtől délre harcra kelt.

Az arcban álló gyengébb erők visszaszorítása után előbb tüzéséggel, majd géppuskáival a német dandár támadását támogatta Suszkyknál. Az oroszok, az oldalozó hatás következtében, 4 és 5 óra között elhagyták az égő falut és északi irányban visszavonultak. Azután a Myzowonál Czitó tábor-

nek csoportjával szemben álló orosz erők ellen irányította ágyúi tüzét. Az oldalozó és részben hátba fogó tüzelés ha-

4. vázlat.

tása alatt délután 6 órakor az ellenség nagy csoportokban özönlött vissza a Myzowo és Suszky közti bozotos erdőbe,

ezen visszavonulás alatt is folyton veszteségeket szenvedve a lövegszakasz tüzetől. Azonban az erdőben se volt maradása és tovább menekült Buczyn felé.

Az ezred azután századaival és géppuskáival erélyesen követte az erdő északi széléig, járőreivel pedig a buczyni halmokig. Az esthomály beállta előtt a 182◊-ra előrevont lövegszakasz jól irányított tüzével megakadályozta, hogy az oroszok a 206△ és 199◊ pont vonalában jól kiépített erős állásokba befészkelődjenek.

Az állások körül tömegesen tolongó oroszok a becsapódó lövedékektől láthatólag megzavarodtak és felbomlottan menekültek Buczyn felé. Ez utóbbi helységet a lövegszakasz még este 9 óráig gránáttűzben tartotta. Közben sikerült a szomszéd csoportokkal a megszakítás nélküli összeköttetést és érintkezést helyreállítani.

A következő napokon kiderült, hogy a 75. orosz gyaloghadosztály (ez állt a lovastestekkel szemben) aug. 24-én zömével Ratno és Zdomyslben, augusztus 25-én pedig Krotylisyben hált.

Schwarzer Jenő.